

ΚΗΦΙΣΙΑΣ 215

Αμεση λήψη μέτρων

Ο πληθυσμός της χώρας μας μειώνεται από το 2011 και έχει συρρικνωθεί κατά περίπου 450.000 έκτοτε, μετά από δεκαετίες αύξησης. Σε αυτή την εξέλιξη συνέβαλε η σημαντική άνοδος των μεταναστευτικών εκροών κατά την οικονομική κρίση, ωστόσο το βασικό και μακροχρόνιο ζήτημα είναι η υποχώρηση των γεννήσεων. Η γονιμότητα μειώνεται ήδη από το 1980 και έχει υποχωρήσει κάτω από 1,5 μονάδα από τα τέλη εκείνης της δεκαετίας, ενώ ήταν στις 2,1-2,5 πρωτότερα. Τα αρνητικά φυσικά και μεταναστευτικά ισοζύγια, μαζί με τη σημαντική αύξηση του προσδόκιμου ζωής, οδηγούν και σε συνεχή αύξηση της μέσης ηλικίας στον πληθυσμό. Αυτή είναι πιο έντονη σε ορισμένες περιφέρειες της χώρας.

Η ΜΕΙΩΣΗ και η γήρανση του πληθυσμού θα συνεχιστούν. Τα επόμενα 25 χρόνια, η τάση στον πληθυσμό σε μικρό βαθμό μόνο μπορεί να επηρεαστεί από πολιτικές που θα εφαρμοστούν και αυτό ισχύει ιδίως για το εργατικό δυναμικό, εφόσον παιδιά που θα γεννηθούν αύριο θα συνεισφέρουν στην εργασία μετά από δύο δεκαετίες τουλάχιστον. Αυτό δεν σημαίνει πως δεν χρειάζονται παρεμβάσεις πολιτικές, κάθε άλλο. Τέτοιες μπορούν και πρέπει, αφενός, να βοηθήσουν στην προσαρμογή στις εξελίξεις της νέας πραγματικότητας. Αφετέρου, να μετριάσουν σε έναν βαθμό τη δυναμική. Σχετικά, από πάνω από 11 εκατ. το 2010, ο πληθυσμός το 2050 αναμένεται να έχει εύρος από ελάχιστο 9 εκατ. έως μέγιστο 9,5 εκατ.

Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ πολιτικών έχει ακόμη μεγαλύτερη σημασία μακροχρόνια. Στο σενάριο βάσης των προβολών, ο πληθυσμός της Ελλάδας υποχωρεί έντονα στα 8,1 εκατ. το 2100. Μια μείωση του πληθυσμού, δηλαδή, κατά 2,5 εκατ. άτομα, ή 24% σε σχέση με το 2021, πολύ πιο ραγδαία από τις ευρωζώνης συνολικά, όπου αναμένεται μείωση μόνο 4,2%. Ομως, από το 2050 η εξέλιξη παρουσιάζει ιδιαίτερα μεγάλες αποκλίσεις μεταξύ εναλλακτικών σεναρίων. Στο πιο αισιόδοξο, ο πληθυσμός μειώνεται έως το 2100 κατά 16% σε 8,9 εκατ., ενώ η συρρίκνωση θα ήταν 45%, σε περίπτωση μηδενικών μεταναστευτικών ροών, σε 5,7 εκατ.

Η ΒΑΣΙΚΗ ΠΡΟΚΛΗΣΗ που εμφανίζεται είναι ότι μειώνεται το ποσοστό του οικονομικά ενεργού πληθυσμού, ενώ αυξάνονται το ποσοστό του ανενεργού και η εξάρτηση του δεύτερου από το πρώτο. Ως αποτέλεσμα, τα έσοδα από φόρους και εισφορές θα βγαίνουν μειούμενα και οι κοινωνικές δαπάνες θα αυξάνονται. Πολύ σημαντι-

Γράφει

ο **ΝΙΚΟΣ ΒΕΤΤΑΣ***

*Γενικός διευθυντής του ΙΟΒΕ, καθηγητής στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Καθώς απαιτούνται συστηματικός σχεδιασμός και προσαρμογή σε πολλούς τομείς της οικονομικής και κοινωνικής ζωής, ο δημόσιος διάλογος με σκοπό συναινέσεις, αλληλίες και τελικά τις δράσεις, χωρίς καθυστέρηση είναι εξαιρετικής σημασίας

Δημογραφικές προκλήσεις και απαντήσεις

κές είναι και οι κοινωνικές προκλήσεις από τη γήρανση του πληθυσμού. Οι σαρωτικές αλλαγές στη δομή των οικογενειών σημαίνουν πως στο μέλλον θα υπάρχουν πολλοί περισσότεροι άνθρωποι που θα ζουν μόνοι σε μεγαλύτερη ηλικία, έχοντας ανάγκη από βοήθεια και στήριξη.

ΜΕ ΑΥΤΑ τα δεδομένα, απαιτείται η άμεση λήψη μέτρων πολιτικής για τον μετριασμό των δημογραφικών μεταβολών μακροπρόθεσμα και για την προσαρμογή βασικών τομέων μεσοπρόθεσμα. Αυτά συνδυαστικά μπορούν να αμβλύνουν τη μείωση τόσο του φυσικού όσο και του μεταναστευτικού ισοζυγίου και να αυξήσουν την ευμερία στη χώρα.

ΚΡΙΣΙΜΗΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ είναι παρεμβάσεις που θα υποστηρίζουν τη συμμετοχή των γυναικών στην εργασία, ζήτημα στο οποίο υπάρχει διαχρονικό έλλειμμα, χωρίς αυτές

να καλούνται να επιλέξουν διαζευκτικά ανάμεσα στην εργασία και στο να έχουν παιδιά. Η καθολική πρόσβαση σε ένα υψηλής ποιότητας σύστημα βρεφονηπιακής φροντίδας και προσχολικής αγωγής είναι προτεραιότητα, αλλά το πλέγμα μέτρων είναι ευρύτερο. Στο συνταξοδοτικό, είναι σκόπιμη η ενίσχυση κεφαλαιοποιητικών πυλώνων, κυρίως για να ενισχυθούν τα κίνητρα για επίσημη εργασία σε όλο τον εργασιακό βίο, να διευκολυνθεί η φορητότητα για προσέλκυση εργαζομένων από το εξωτερικό και να υπάρξει διευκόλυνση της εργασίας, όπως το επιλέγουν, και μετά τη συνταξοδότηση.

ΣΤΗΝ ΥΓΕΙΑ, χρειάζεται στροφή σε πρόληψη, πρωτοβάθμια περίθαλψη και ένα σύστημα μακροχρόνιας φροντίδας. Στην εκπαίδευση, αναμένεται σημαντική μείωση του μαθητικού και φοιτητικού πληθυσμού. Παράλληλα, υπάρχει ανάγκη για βελτίωση της ποιότητας του συστήματος συνολικά. Η προσέλκυση αλλοδαπών μέσω της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ειδικότερα, όπως και της έρευνας, αποτελεί μια εξαιρετική ευκαιρία, ενώ γενικότερα η σταδιακή προσέλκυση και η αποτελεσματική ενσωμάτωση μεταναστών είναι κομβικής σημασίας.

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ όπως αυτές -και άλλες- αναλύονται σε νέα μελέτη του ΙΟΒΕ, με τη στήριξη της Eurobank, στο πλαίσιο ευρύτερης πρωτοβουλίας της για το δημογραφικό. Το ζήτημα είναι κρίσιμης σημασίας για τη χώρα και, καθώς απαιτούνται συστηματικός σχεδιασμός και προσαρμογή σε πολλούς τομείς της οικονομικής και κοινωνικής ζωής, ο δημόσιος διάλογος με σκοπό συναινέσεις, αλλά και τελικά τις δράσεις, χωρίς καθυστέρηση είναι εξαιρετικής σημασίας.

